

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 70

СІЧЕНЬ • JANUAR 2018 • Nr. 1 (2981)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

СПІЛЬНЕ РІЗДВАНЕ ПОСЛАННЯ ЄРАРХІВ УГКЦ В ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ

«Сьогодні народився вам у місті Давидовім Спаситель...
Ви знайдете дитя сповите, що лежатиме в яслах» (Лк 2,11–12)

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ!

Дорогі в Христі! Різдво – це свято контрастів. Ангели з неба сповіщають пастухам, що народився Христос-Господь, Спаситель світу, Божий Син. Але цей Спаситель є маленьким дитятком, що лежить, пеленами сповите, у яслах у вертепі. Можна сказати – це образ Божої покори, смиренності, простоти. Всемогутній Бог, Пантократор-Усдержитель, захований у людському тілі. Алеж-бо, ні! Це не образ Божого заховання, це ж образ Божого відкриття, Його об'явлення! Бог не ховає своєї величі, коли стає людиною, Він виявляє її правдивий образ, яким є любов.

Бог – великий у своїй любові до людини! Під час свого життя Ісус часто виявляв свою силу творячи чудеса, зціляючи недужих, навіть воскресаючи померлих. Але найбільшу силу й велич виявив Він, жертвуючи своє життя за нас на хресті, показуючи, як гаряче Він нас любить.

Це велика містерія, яку важко збагнути. За що Бог нас так дуже любить? Ми ж Його часто не слухаємо, забуваємо, покидаємо, зраджуємо...

Продовження на 2 стор. ►

Іов Кондзелевич, Різдво Христове, іконостас Скиту Манявського, 1698-1705 рр.

Наш репортер Дмитро Мірецький знову передає із Святої землі.

На сторінках 6 та 7 знайомимо вас з його розповіддю про Вифлеєм – місце приходу на Землю Спасителя

про 2017...

«Об'єднуючи ряди в хвилину небезпеки, фінський народ купив собі право на власне, самостійне життя в крузі

вільних народів. Те, що не підвів під час найважчих випробувань доказує, що нація фінська виростає із здорового, міцного кореня. Якщо ми залишимося вірними самим собі і в зударі з мінливою долею, об'єднані і нескорені триматимемося цінностей, які творять основу свободи Фінляндії: успадкованої від батьків віри, любові до вітчизни, рішучості – фінська нація може з довірою споглядати в майбутнє. Наступним поколінням хочу зашцепити передусім свідомість того, що незгода у власних рядах більш небезпечна, ніж меч ворога, а внутрішні чвари створюють умови для наступу ззовні.» Це фрагмент спогадів славнозвісного провідника фінського народу Густава Маннергейма, який успішно вів Фінляндію під час двох воєн з Советським Союзом. Україна зараз в дечому у подібній ситуації, тому в останні дні 2017 року варто собі поставити запитання, чи українському народу вистачає єдності у війні з Росією? **На 2 сторінці** патріарх Святослав підбиває підсумки року, що минає. Говорить про те, що важливого сталося в житті України та Церкви, як у загальному він бачить ситуацію в країні

Бог любить нас не за наші чесноти, не за щось, що ми робимо, але тому що Він сам – любов. Ця характерна риса нашого Господа найбільше проявляється в його воплощенні, коли Ісус став людиною, щоб ми могли жити Його життям. Наш Катехизм це окреслює словом «обожествлення». Завершенням цього таїнства є Ісусова смерть на хресті і славне Його воскресіння, що називаємо «пасхальним таїнством». Завдяки цим таїнствам ми не тільки беремо участь у Божій природі, а ще й маємо запевнення вічного життя в Ньому і з Ним. Однак, це не стається автоматично; від нас потрібно віри – і життя, згідно з тією вірою. Пастухи відповіли на ангельське об'явлення конкретною дією: «Ходім лишень до Вифлеєму та подивімся на ту подію, що Господь об'явив нам» (Лк 2,15).

Ось значення Різдва Христового! Як дуже Бог нас любить, як дуже Він бажає нам добра і щастя, як дуже Він прагне, щоб ми були з Ним!

Від Христового Різдва вчимося шукати щастя не в собі, не в пошуці приємностей чи влади, а в силі любови. Якщо Бог так сильно нас любить, можемо й ми любити наших ближніх, бо за них Христос жив і помер.

Якщо Бог любить нас не задля наших талантів чи добрих діл, але даром, безкорисливо, то й ми можемо навчитись кожному людину приймати як брата-сестру, не судячи, чи він/вона гідні. Якщо Ісус виявляє свою силу не в тому, щоб панувати над нами, а щоб дати нам свobodно розвиватися, то ми так само можемо шанувати кожному людину, дозволити їй бути собою, підтримувати кожен її добрий почин, остерігати, коли вона відвертається від Бога.

Вітаючи Вас, дорогі отці, брати і сестри, з різдвяними святами, бажаємо Вам Христового миру, щоб знайти спокій у сучасній світовій хуртовині. Бажаємо Вам відновленої сили, щоб подолати життєві негаразди, Божої мудрости, щоб зуміти протистояти хитрощам диявольським, а понад усе – росту в любові до Бога і до ближнього, особливо до тих, з ким спілкуємося щодня.

Славимо Христа!

Дано в Мюнхені, Лондоні, Парижі, Римі й у Києві,
дня 13 грудня (30 листопада) 2017 р.Б.,
святого всехвального апостола Андрія Первозванного

† ПЕТРО (Крик), Апостольський Екзарх для українців у Німеччині і Скандинавії
† ГЛІБ (Лончина), Єпископ Єпархії Пресвятої Родини в Лондоні, Апостольський Візитатор для українців в Ірландії
† ДІОНІСІЙ (Ляхович), Апостольський Візитатор для українців в Італії
† БОРИС (Гудзяк), Єпископ Єпархії св. Володимира в Парижі, Апостольський Делегат у Швейцарії і країнах Бенілюксу
† ЙОСИФ (Мілян), Єпископ-помічник Київський, Голова Пасторально-міграційного відділу Патріаршої курії УГКЦ

З Катехизму УГКЦ

Церква святкує пришествя Сина Божого у світ празником Різдва Христового. Про народження Христа ангел Господній звіщає пастухам: «Сьогодні народився вам у місті Давидовім Спаситель, він же Христос Господь» (Лк. 2, 11). Отці Церкви оспівували Різдвяну ніч як день радості та миру:

«Сьогодні Багатий збіднів для нашого спасіння... Сьогодні ми сподобились дару, про який не просили... Сьогодні відчинилися небесні брами для наших молитов... Сьогодні Божество вдягнулося в людину, щоб людина прикрасилася Божеством». (190)

УКРАЇНА ВИСТОЯЛА

з глобальних реформ, яка є нагальною, і яка, можливо, не вдалася цього року, – боротьба з корупцією.

- ▶ Ми спостерігали дуже дивні події між різними державними структурами і відчували навіть нищівну критику наших західних партнерів щодо недостатності боротьби з корупцією на системному і державному рівнях.
- ▶ Попри це, було багато позитивного, адже насамперед Україна вистояла ще один рік. Ми ще один рік утверджуємося як вільна і незалежна, демократична держава. Навіть більше, це держава, яку починають усвідомлювати як частину європейського культурного простору.
- ▶ Безвіз є символом того, що силою великих жертв, кров'ю наших солдат на фронті, а також силою і плодом нашого терпіння, наших нестатків, які ми готові перенести задля кращого майбутнього, ми рухаємося. Очевидно, нам би хотілося, щоб цей рух був значно швидшим.
- ▶ Я є непереможним оптимістом. Звідки я беру впевненість в тому, що доброго в цьому році було набагато більше, ніж ми його усвідомили?! Я кілька разів відвідував «сіру зону». Зокрема, цього року відбувся візит до України одного з найближчих співпрацівників Святішого Отця Папи Франциска – кардинала Леонардо Сандрі, з яким ми відвідали «сіру зону». Патріотизм місцевих людей, які пережили окупацію, а відтак були звільнені, їхня свідомість і бажання жити в Українській Державі – це те, що надихає.
- ▶ Із багатьох цікавих і глибоких подій у Церкві я б відзначив три. Насамперед, цей рік ми пережили під зорею дуже важливої постаті, бо це

був рік, присвячений 125-й річниці з дня народження патріарха Йосифа Сліпого, ісповідника віри. Це був рік утвердження нашої національної тожності: постать Йосифа Сліпого давала нам силу не складати руки, не піддаватися труднощам, а йти вперед. Друга подія, яка була, можливо, менш помітна, – святкування 150-ї річниці канонізації святого священномученика Йосафата Кунцевича, мученика за єдність Церкви. У базиліці Святого Петра 25 червня у Ватикані ми отримали особливий привілей від Папи – служити на папському престолі, який знаходиться на гробі апостола Петра. Це святкування в Римі, яке ми пережили, показало, наскільки сильною є наша Церква і великою є Україна. Третя подія, яка назавжди ввійде в історію, – 31 травня відійшов до вічності батько нашої Церкви, великий предстоятель нашої Церкви, моральний авторитет України – Блаженніший Любомир Гузар. Відійшов сліпий Перебендя, кобзар новітньої української думки, пісні й духу, який залишив, як спадщину, цілу цивілізацію миру і любові!

▶ Я б дуже хотів, щоб спадок Блаженнішого Любомира став скарбом усього українського народу. Бажаю, щоб усі, хто має можливість, прийшли, бодай раз на місяць відвідати його могилу та помолилися за мир і любов в Україні. Уже є багато свідчень того, що багато молитов було вислухано за його посередництвом. Люди відчувають, що Блаженніший Любомир був праведною особою. Тому, прохаючи його заступництва в тяжких обставинах життя, вони відчувають, що він заступається за них у небі.

Підготувала Руслана Ткаченко, ДІ УГКЦ

У черговому випуску передачі інтерактивного проекту «Відкрита Церква» на «Живому ТБ» Блаженніший Святослав підбив підсумки 2017 року

- ▶ Ми з часом усвідомимо зміст і значення всього того, що відбулося цього року з нами і що пережила наша країна. На мою думку, почалися реформи. Хоча під час спілкування з людьми та експертами в мене створюється враження, що люди пов'язують поняття реформ із тим, наскільки краще їм стало жити. Ми бачимо, що життя багатьох людей не покращилося, а, навпаки, дещо погіршилося. Однак багато людей, пов'язуючи реформи із своїм добробутом, – помиляються. Бо часто для того, аби якась добра справа, реформа, як посіяне зерно, дала добрий плід, потрібний час. Тому ми повинні разом працювати, аби всі добрі справи, які мали цього року початок, могли вповні здійснитися і стати частиною нашого життя.
- ▶ Говорячи про реформи, багато людей не розуміють їхнього змісту і не знають, у чому вони полягають, бо не відчувають радикального покращення свого життя. На мою думку, є одна

Різдво Христове, 1802 р., храм Різдва Христового, Дальні Печери Києво-Печерської лаври

зустріти ту саму байдужість, коли Різдво стає святом, в якому головними особами замість Нього стаємо ми; коли світла торгівлі затінують Боже світло; коли ми журимося подарунками, але залишаємося нечутливими до відкинутих за борт суспільного життя. Цей дух світськості полонив наше Різдво: слід визволити його!

**Папа Франциск,
з проповіді на Різдво 2016 року**

ВИЗВОЛИТИ РІЗДВО ВІД СВІТЬСЬКОСТІ

Таїнство Різдва, що є світлом та радістю, ставить виклик і хвилює, бо є, одночасно, таїнством надії і таїнством смутку. Воно носить в собі присмак смутку, адже любов не приймають, життя викидають, немов непотріб. Подібно трапилося зі святыми Йосифом і Марією, які зустріли зачинені двері та поклали Ісуса в яслах, «тому що не було для них місця в заїзді». Ісус народжується відкинений деякими і байдужий для ще більшої кількості людей. Також і сьогодні можна

У СІЧНІ 1918...

Наступив новий 1918-й рік. Газети звично рясніли приватними оголошеннями. До проголошення незалежності Української Народної Республіки лишалося менше, ніж 10 днів.

Володимир Винниченко, Голова уряду УНР, був одним з тих, хто святкував Новий рік в українському клубі на Володимирській вулиці. Там зібралася переважно стара українська інтелігенція Києва. Коли годинник пробив дванадцять ударів, очі усіх присутніх повернулися до прем'єр-міністра, сподіваючись почути від нього новорічні привітання. Винниченко сидів мовчки. На прохання старшини клубу виступити – рішуче відмовився, мовляв, дуже стомився.

Вмовили Микиту Шаповала, міністра пошти і телеграфу. Той встав із словами: «От ви, люди добрі, зібралися веселі, радісні стрічати перший Новий рік у своїй власній хаті, і не думаєте, і не гадаєте того, що цей перший рік, може бути і останнім. Я, як міністр пошти і телеграфу, що має найпевніші і найостанніші відомості, певний, що Україні зосталося жити, може, не більше двох тижнів».

Саме так описував першу новорічну ніч нової республіки Євген Чикаленко, меценат української культури і співвидавець газети «Нова Рада». Дмитро Дорошенко, історик і член Центральної Ради, який міг би бути прем'єром замість Винниченка, розповідає цю ж історію навпаки. Нібито цю шокуючу для новорічного зібрання промову усе-таки виголосив прем'єр, а не міністр пошти. Неважливо, чия пам'ять міцніше схопилася за цю сцену і новорічну ніч – Чикаленка, чи Дорошенка. Загальний настрій вони описували однаково: Новий рік зустрічали словами «morituri te salutant!» – «ті, що йдуть на смерть, вітають тебе!».

Наступного дня навіть без повідомлень у газетах увесь Київ знав про сумні промови міністрів. «Але дійсність цілком виправдовувала навіть найбільший песимізм», – згадував ті дні Дмитро Дорошенко.

«Нова Рада» – газета, співредактором якої був ще один із активних творців Української Центральної Ради Сергій Єфремов – весь час друкувала тривожну інформацію. 4 січня «Нова Рада» повідомляла про бої під Бахмачем. Катеринослав перейшов до рук більшовиків. Натомість українські козаки встановили порядок у Полтаві і перемогли

більшовиків у Рівному. 6 січня українська влада розбрóила більшовиків у самому Києві. З «Арсеналу» вивезли 6 вантажівок зброї: 1500 рушниць. Більше 200 більшовиків заарештували. «З кожним днем побільшується боротьба між українцями і більшовиками. Обидві сторони мобілізують свої військові сили, й цими днями можна чекати генерального бою на одній з станцій коло Києва» – писала «Нова Рада» у ті дні.

Саме поруч з такими повідомленнями 10 січня на третій шпальті «Нової Ради» з'явилася іще одне: «Незалежна Українська Республіка. В українських політичних колах зараз обговорюється акт надзвичайної ваги, який буде внесений на обговорення на одному з найближчих засідань Центральної Ради. Згідно з цим актом Україну буде оголошено самостійною незалежною Республікою». Отже, 10 січня за старим стилем (23 січня за новим) вістка про майбутнє проголошення незалежності молодої республіки вперше стала здобутком суспільства.

Напередодні, 9 січня, «Нова Рада» опублікувала іншу коротеньку замітку: «Англія визнає Українську Республіку. Великобританський повірений у справах Г. Піктон Баге прибув до Києва. Його приймав генеральний секретар по міжнародним справам О. Шульгін».

Як так сталося, що 9 (22) січня – тобто у день, який ми звично пов'язуємо із Четвертим Універсалом «Нова Рада» мовчала про цей важливий документ? Як так сталося, що мовчала газета, яку редагував один із членів Центральної Ради Єфремов, який не міг не знати усіх подробиць політичної кухні? Натомість саме ця газета повідомляла про визнання Англією Української республіки, ще до того, як ця республіка формально оголосила про свою самостійність! Коли Франція, Англія, Центральні держави і російські комісари визнали УНР? Українську незалежність іноземні держави почали визнавати іще наприкінці 1917 року. Підставою для цього кроку був Третій Універсал 7 (20) листопада. Мотивом – ситуація на фронтах Першої світової війни.

Продовження на 4 стор. ►

РІЗДВО В БАВАРСЬКОМУ РАДІО

6 січня 2018 року в ефірі другого Баварського Радіо о 20:45 буде транслюватися традиційна щорічна різдвяна радіопередача «Українське Різдво» зі святковим привітанням Апостольського екзарха для українців-католиків, владика Петра Крика. Варто послухати! (А.Ф.)

ПАТРІАРХА В 1945 РОЦІ ОБИРАЛИ АГЕНТИ НКДБ

Помісний собор Російської православної Церкви, на якому в 1945 році був обраний московський патріарх, проходив під контролем Народного комісаріату державної безпеки (НКВС). Про це свідчать архівні документи колишнього управління КДБ України, з яких Служба безпеки України зняла гриф таємності. З розсекречених документів випливає, що НКДБ СРСР і його підрозділи в союзних і автономних республіках, краях і областях займалися підбором кандидатів для участі в соборі з представників духовництва й мирян. З цією метою потрібно було намітити «осіб, що мають релігійний авторитет серед духовенства і віруючих і в той же час перевірених на агентурній або патріотичній роботі. [...] Важливо, щоб в числі намічених кандидатів переважали агенти НКДБ, здатні провести на Соборі потрібну нам лінію», – йдеться в листі, направленому у вересні 1944 року на місця за підписом начальника 2-го управління НКДБ СРСР Федотова і керівника п'ятого відділу 2-го управління Карпова. (espresso.tv)

ГЛАВА УГКЦ ГОТОВИЙ СТАТИ ДОНОРОМ

Нам потрібно творити культуру, де б люди не боялися чинити добро навіть тоді, коли їхній земний шлях завершився. Таку позицію висловив Блаженніший Святослав у ефірі інтерактивної програми «Відкрита Церква» на тему трансплантації органів. Під час програми були оприлюднені соціологічні дослідження, згідно з якими в Україні 63% згодні стати донорами, 25 – проти, 12% ще не визначилися, що робити з собою після смерті. Святослав назвав такі показники дуже хорошими, хоча для порівняння, скажімо, в Австрії майже сто відсотків людей готові стати донорами. Щодо себе особисто Блаженніший Святослав висловив цілковиту згоду стати донором. «Якщо після смерті я зможу й надалі чинити добро, то чому ні. [...] Гадаю, ми всі разом повинні зрозуміти, у чому полягає моральне добро такого акту, яким чином нам потрібно особисто діяти і як подбати, аби пацієнти, які потребують такої допомоги, могли бути врятовані у своїй рідній Україні.» (А.Ф.)

КАНАДА, УКРАЇНА, ЗБРОЯ

Канада зарахувала Україну до переліку держав, до яких дозволений експорт зброї. Таким чином, уряд зняв ембарго на продаж Україні канадської зброї, що існувало багато років. Це питання довгий час лобіювалося українською владою та нашою громадою у Канаді. Внесення України до Списку дозволить також значно активізувати співпрацю між оборонними промисловостями наших держав, адже не лише зброї, а й обладнання для її виробництва раніше була закрита дорога в Україну. (Укрінформ)

КВОТИ НА УКРАЇНСЬКУ МУЗИКУ ПЕРЕВИКОНАНО

Українці можуть виробляти якісний музичний продукт українською мовою й хочуть його слухати, зазначила нардеп від «Народного фронту» Вікторія Сюмар. «Весь цей рік [вперше] діяла квота 25%, з листопада – встановлений законом на радіо мінімум – 30% пісень. Але ситуація виявилася значно оптимістичнішою, ніж наші найсміливіші припущення. Уже зараз реальна частка українських пісень у радіоефірі – понад 40%». За словами Сюмар, ситуацію відрегулював ринок. За даними моніторингів, найбільшу частку української музики в першому півріччі 2017 року було зафіксовано в Рівненській області (82%), найменшу – на неокупованих територіях Луганської області (29%). (ZN.ua)

У БІЛОРУСІ ЗАСУДЖЕНО ТЕРОРИСТА «ЛНР»

Обласний суд білоруського міста Гомеля покарав 2-ма роками колонії 29-річного громадянина Білорусі Віталія Котлобая за участь у військовому формуванні на території самопроголошеної «Луганської народної республіки». Максимальне покарання за інкриміновану статтю в Білорусі становить 5 років. Законодавство Білорусі забороняє участь громадян у військових конфліктах за кордоном без дозволу на те влади. Це перший в країні судовий вирок за найманство й участь в конфлікті в Україні, пов'язаний із реальним позбавленням волі. («Збруч»)»

У СІЧНІ 1918...

Тимчасом Білоруський з'їзд, що оголосив у Мінську незалежність білоруського народу, був розігнаний кулеметами та багнетами. Після звістки про Українську незалежність, петроградський уряд послав на Україну великі військові сили.

Михайло Грушевський публічно заявляв згодом, що проголошення незалежності було необхідним з двох причин. Перша була зумовлена необхідністю завершення мирних переговорів із Центральними державами. Українська республіка мала рішуче відмежуватися від «комісарів» і «повести діло миру зовсім самостійно, як окрема, суверенна, незалежна держава». Друга причина: до поки не було сказано останнє слово про незалежність України – становище дозволяло більшовикам виставляти боротьбу проти Києва як внутрішній конфлікт між партіями, а не як зовнішню агресію на молоді республіки.

Вечірні і навіть нічні засідання тоді були звичайною справою. Закриті дискусії тривали у Малій Раді майже до самої півночі 11 (24) січня. Історія донесла точний час, коли розпочалося урочисте засідання: 00 годин 20 хвилин в ніч з 11(24) на 12 (25) січня 1918 року. Чутки про визначну історичну подію почали ширитися раніше, і навколо Будинку Центральної Ради на Володимирській вулиці зібрався великий натовп. Люди прагнули стати свідками історичного моменту. Багато публіки набилася на балкони сесійної зали та терпляче чекала початку.

Проголошення Третього Універсалу на Софійській площі в Києві. У центрі: Симон Петлюра, Михайло Грушевський, Володимир Винниченко. 7 (20) листопада 1917 р.

По опівночі на сцену вийшов голова Центральної Ради Михайло Грушевський та Голова Генерального Секретаріату Володимир Винниченко. Зал вибухнув оплесками.

«Високі збори! – починає Грушевський. — Українські Установчі Збори, призначені Третім Універсалом не могли зібратись у призначений день 9 січня тому, що останніми днями виникли всякі заколоти. Тим часом обставини зложилися так, що відкладання Установчих Зборів не можна довше терпіти. Народ наш прагне миру. І Українська Центральна Рада доложила усіх зусиль, щоб дати мир негайно. Але петроградське

правительство оголошує нову "священну" війну, а з другого боку, це правительство насилає військо своє, червоногвардійців та більшовиків на Україну і веде з нами братовбивчу війну. Щоб дати нашому правительству змогу довести справу миру до кінця і захистити від усяких замахів на нашу країну, Українська Центральна Рада постановила не відкладати до Установчих Зборів ті справи. В цій цілі Українська Центральна Рада вже з 9 січня відбувала перманентне, безперервне засідання аж до цього часу і постановила проголосити Четвертий Універсал! Запрошую високі збори вислухати Універсал!».

«Присутні, усі як один встають, – пише репортер "Нової Ради". — Настає урочиста напружена тиша. Професор Грушевський твердим, трохи схвильованим голосом, ясно вимовляючи кожне слово, голосно читає Четвертий Універсал. Історична, незабутня хвилина... Коли він прочитав слова Універсалу: "Однині Українська Народна Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу" – буря овацій потрясла стіни залу засідань. Крики "Слава самостійній Україні!" злились у загальний переможний гук раба, вирваного з кривавої неволі».

▼ Продовження. Початок на 3 стор.

Україна була першою країною після Фінляндії, з тих що оголосили свою незалежність від старих імперій. Литва, Естонія, Чехословаччина, Польща, Латвія і Югославія – весь цей «ефект доміно» розпочався вже після українського Четвертого Універсалу. Україна, на відміну від багатьох країн регіону, боролася чотири роки за свою Незалежність і програла. Зв'язок між силою та активністю боротьби і її результатом у ті часи був мінімальний.

22 січня 1918 року Україна прийняла рішення оголосити про свою державну незалежність. Через рік саме цей день батьки-засновники оберуть, щоб проголосити Акт Злуки Української Народної Республіки та Західно-Української Народної Республіки. Через багато років сотні тисяч людей символічно візьмуться за руки, щоб продемонструвати, що цей день щось для них значить. Українці утворили живий ланцюг як символ, що ніколи-ніколи не можна здаватися і опускати руки. Не варто і тепер – коли часом видається, що історія знову повторюється. Хоча агресор той же самий, що і 97 років тому [стаття була оприлюднена 2015 р.-Ред.] – Україні не треба створювати з нуля державні інституції та цілу економіку, і народ трохи змінився.

Олександр Зінченко, подано із скороченням за «Історичною Правдою». Матеріал підготовлений Українським інститутом національної пам'яті в рамках проекту «Історія: (Не)засвоєні уроки».

МУЗЕЙ АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

Близько півтисячі предметів, речей митрополита Андрея Шептицького віднайшов і зібрав протягом кількох десятиліть ієромонах УГКЦ Севастіян Дмитрух. Уся ця унікальна колекція стане експозицією музею Андрея Шептицького, над створенням якого вже працюють у Львові.

Колекцію ієромонах Севастіян Дмитрух почав формувати ще у радянський час. Тоді він навіть не усвідомлював, що створить справді унікальну збірку речей не лише митрополита Андрея Шептицького, але й сакральних. Все у житті складалось із випадковостей. Він знаходив ікони, картини, скульптури, книги, предмети вжитку по го-

рищах, дзвіницях, коморах. Якось прийшов до братів-монахів і побачив, що один із ченців підготував мощі святих для спалення і, як виявилось, це були нетлінні останки святих, які у 1903, 1909, 1919, 1923 роках привозив у Галичину з Ватикану митрополит Андрей Шептицький.

«Я все це забрав і переховував, навіть у курнику,

де викопав там яму і замурував. На початку 1990-х викопав, і ці мощі ми виставляли до почитання. Це є автентика, реліквії, які особисто привіз митрополит Андрей і монахи їх довгий час переховували», – каже о. Севастіян.

За життя для Митрополита дуже цінними були мощі святого Василя Великого, які йому подарував

бельгійський єпископ. Після смерті Шептицького, 1 листопада 1944 року, його особисті речі забрали монахи, які за ним доглядали і переховували всі предмети у роки підпілля УГКЦ.

«Коли я запитував монахів і монахинь, для чого вони зберегли речі Митрополита, то чув у відповідь, що це був святий чоловік. Є збережена палиця і хус-

точки митрополита Шептицького. Його секретар отець Володимир Грицай зберігав це особисто і потім передав братові Мирославі Грицаю, а він вже мені. Цю палицю отець трішки підкоротив під свій зріст. Один із монахів передав мені пасмо волосся. Я запитав у нього: для чого він брав?

▶ Продовження на 5 стор.

МУЗЕЙ АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

Почув від нього, що Митрополит святий, і тому він відрізав після смерті трішки борода і зберігав як реліквію. Монахи, світські люди ставились із великим трепетом до Митрополита. Коли греко-католики приходили на богослужіння в собор святого Юра, коли там вже правило духовенство російської Церкви, то старались ставати під проповідницею, бо знали, що під нею у крипті похований Андрей Шептицький. Крипта у радянський час була закрита і завалена всяким непотребом», – розповів отець Севастіян.

Монахи-студити зберегли спеціальні ноші, на яких переносили хворого Митрополита. Владика мав зріст майже 2 метри і 10 сантиметрів. Коли важко хворів, не піднімався з ліжка, монахи, перестеляючи постіль, переносили Митрополита на лляних ношах. Після ліквідації УГКЦ на псевдособорі у 1946 році, коли представники православної Церкви оселились на Святоюрській горі, у митрополичих палатах, багато речей винесли на горище. Меблі, частина ікон залишились у палатах.

«Багато збереглось ужиткових предметів, наприклад, посуд, яким користувався Митрополит. Православні не нищили речі. Меблями користувались. Є ікони, написані Яблонським, різьблені предмети Шкрібляка. До слова, підсвічники майстра Шкрібляка

1900 року стояли були біля труни Андрея Шептицького, і вони збереглись. Стіл, за яким сидів Митрополит, у палатах, крісло – у Святоюрському соборі. Шафи в Унівському монастирі», – розповів він.

ЧАСТИНА МЕБЛІВ ПРОПАЛА

Однак до сьогодні так і залишається таємницею зникнення у 2001 році з митрополичих палат меблів Андрея Шептицького. Антикварні шафи, крісла з червоного дерева, оздоблені гербом Шептицьких, столи, а також ікони і картини вивезли перед візитом Папи Римського в Україну на реставрацію поблизу Львова. І донині правоохоронці та слідчі прокуратури так і нічого не з'ясували, а кримінальна справа – закрита.

У колекції отця Севастіяна Дмитруха – печатки митрополита Шептицького з гербом, а також одяг владика. А це його білий лляний плащ, головні убори, пояси, омофор. Щодня митрополит Андрей молився у каплиці у палатах, використовуючи Євангеліє XIX століття, видане у Москві церковнослов'янською мовою. Коли у квітні 1945 року НКВС заарештував греко-католицьких єпископів, Євангеліє знайшла на смітнику двірничка і принесла особистому секретареві Митрополита отцю Володимирі Грицаю. Так він і зберіг святу книгу. Нині вона в колекції отця Севастіяна Дмитруха.

Чимало предметів, які належали митрополитові Андрею, отцю Климентію, були Шептицьким подаровані родиною Лінинських,

яка мріяла про музей Андрея Шептицького. Чимало речей зберігаються у фондах львівського музею історії релігії.

«Частина архіву з Прилбич є в родині Шептицьких у Польщі. Брат Митрополита Леон, якого з дружиною Ядвігою розстріляли більшовики у 1939 році, мав 9 дітей, і їх вивезли вчасно у Польщу, в Олександра було 6 дітей. Це є ті дві гілки Шептицьких. Можливо, як ми створимо у Львові музей Андрея Шептицького, дещо з речей чи архівів вони захочуть передати. Митрополит Андрей Шептицький – син українського і польського народів, бо по маминій лінії він із родини Фредрів, служив Божому люду. Для нього не було національностей, для нього були важливі люди, він

▼ Продовження. Початок на 4 стор.

служив Божому народові. Це потрібно збагнути – ким він був», – наголосив отець Севастіян.

Два роки тривають розмови про створення у Львові в колишньому монастирському приміщенні, яке належить сьогодні МВС, музею Андрея Шептицького і сакрального мистецтва. Зараз питання про передачу приміщення УГКЦ на розгляді в уряді. Але вже частину будівлі передано в оренду.

«Для мене важливо, щоб був створений музей, щоб вся колекція була представлена, а не лежала по кутках. Я присвятив багато років, щоб це віднайти, реставрувати, привіз багато ікон з Європи, США, Канади, які люди подарували, а свого часу вивезли з України. Для мене важливо зберегти українську ікону, яка була свідком тих лихоліть в українській історії. Митрополит збирав твори мистецтва, створив Національний музей у Львові і у 1913 році передав всі збірки в дар українському народові. І ми маємо віддати данину такій великій постаті, як владика Андрей, який заслуговує, щоб був його музей», – каже отець Севастіян Дмитрух.

Власне, відкриття такого музею Шептицького спонукає до віднайдіння ще речей, які йому належали. Є припущення, що навіть в управлінні СБУ у Львові є два предмети з митрополичих палат: дзеркало і годинник.

Текст та світлини Галини Терещук, Радіо Свобода

ХІІ

ОЗНАКИ КЛЕРИКАЛІЗМУ (4)

Папа Франциск називає клерикалізм однією з найбільших хвороб сучасних християн. Проте ця небезпека стосується не лише священників, але всіх охрещених. То які ж, на мою думку, симптоми цієї духовної недуги?

КЛЕРИКАЛ ПРАГНЕ ВЛАДИ

Христос нас вчить, що справжньою владою є служіння. Проте для особи, зараженої клерикалізмом, ненаситним є прагнення панувати над іншими та підпорядкувати їх своїй волі. Такі люди не терплять критики на свою адресу, адже вважають, що все роблять правильно, а головне через них промовляє Бог. Не буду заперечувати, що через священників, катехитів чи лідерів спільнот говорить Господь, та усвідомлення цього факту не лише не дає причин для їхньої гордості та підвищення над іншими, а навпаки, наповнює покірною, що таких слабких людей, як вони, Бог обрав бути Його головами у цьому світі. Вони не намагаються панувати і керувати, бо розуміють, що вся влада належить лише

Богові. Вони лише намагаються розпізнати його волю, щоб потім правильно її передати іншим.

Наприклад, мої катехити ніколи нічого мені не забороняли, хоча очевидно і мають право це зробити, як відповідальні за мою духовну формування. Проте завжди рекомендують і якщо треба, то відраджують від певних вчинків, бо як і мій Отець Небесний шанують мою свободу та дають можливість зробити вибір між життям та смертю, гріхом та праведністю. Бо лише будучи вільними, ми зможемо йти дорогою святості.

Можливо комусь буде корисний приклад, який сильно мене доторкнув, адже я й сам деколи обурююся поведінкою деяких духовних осіб. Одного разу світлої пам'яті кардинал Любомир Гузар мав зустріч з пред-

ставниками мирян. Ситуація була дуже напруженою, адже вірні вказували на факти неморального життя священників та навіть вимагали, щоби церковна ієрархія покарала винних пастирів. Блаженніший Любомир довго зволював з відповіддю та все ж сказав слова, які особисто вважаю ключем до зрозуміння логіки Божого Милосердя: «Дозвольте людям зростати у свободі».

Звичайно, якщо деяка людина своєю поведінкою руйнує Церкву, то її треба відсторонити від служіння, щоб і надалі не сіяла згиршення. Проте деколи, вириваючи кукіль, ми ризикуємо вирвати разом із ним і пшеницю (Мт. 13, 29) (краще сказати, ми не знаємо, чи Бог той кукіль своєю благодаттю часом не преобразить на пшеницю). Але для цього

потрібне терпіння, якого Богу не бракує. Тому Він і не тиран, навпаки Він став людиною, не тільки щоби нас спасти і померти на хресті, але й показати, що виконувати встановлені Ним заповіді не лише можливо, але потрібно для нашого добра.

Тому добрий духівник не обмежує свободу і не прагне панувати, не вирішує хто достойний, а хто ні («Всі бо згрішили й позбавлені слави Божої», Рим 3, 23). Клерикал любить накладати на людей тягарі, які важко носити, сам же до тих тягарів і пальцем не доторкнеться, (Лк. 11, 46). Натомість справжній лідер служить своїм прикладом і мотивує ставати кращим. Бо щоби виховати добрих учнів, треба постійно вчитися. А щоби отримати святих парафіян – самому навертатися.

Олександр Бучковський, CREDO

ВИФЛЕЕМ. ТУТ НАРОДИВСЯ СПАСИТЕЛЬ

■ НОТАТКИ ПОДОРОЖНЬОГО

В небі зірка спалахнула,
В серці іскра промайнула –
Деся народився Господь.
З меду і з полину, у блаженну днину
Я вітатиму Його.
Янголи співають, Бога звеселяють.
Щастя будять у серцях.
Радість світ єднає, небо нам співає,
І освітлює той шлях.
Ніжністю дитина –
Щира і невинна –
Нас веде у майбуття.

Вифлеєм найбільш відомий тим, що в цьому місті, згідно з Євангеліями, відбулося Різдво Ісуса Христа. На місце народження Христа у Вифлеємі вказував ще задовго до самої події пророк Міхей. За Євангелієм, Йосиф з Марією пішли з міста Назарет у Галилеї до Іудеї, у Давидове місто Вифлеєм. Місто було переповнене, і оскільки для подружжя не знайшлося місця у заїжджому дворі, їм довелося поселитись у стайні. Марія народила Дитину і поклала Сина у ясла. Навколо Вифлеєму пастухи охороняли отари овець. Несподівано перед ними з'явився Божий Ангел і промовив до них: «Не лякайтесь, бо я ось благовіщу вам радість велику, що станеться людям усім. Бо сьогодні в Давидовім місті народився для вас Спаситель, який є Христос Господь. А ось вам – ознака: Дитину сповиту ви знайдете, що в яслах лежатиме». Раптом з'явилася з Ангелом сила велика небесного війська, що Бога хвалила та казала: «Слава Богу у вишніх, і на землі – мир, у людях – добра воля!».

Мудреці побачили зірку над містом і прийшли поклонитися майбутньому Царю, принісши дари: золото як Царю, ладан як Богу і смирну як Людині. Однак після того, як цар Ірод наказав убити всіх немовлят чоловічої статі, Святе сімейство покинуло місто та втекло до Єгипту...

Мій шлях лежить до Вифлеєму, котрий розташований у 10 кілометрах від Єрусалиму. Місто Вифлеєм цікаве вже самою назвою: з єврейської вона перекладається як «дім хліба», натомість арабською означає «дім м'яса». Це місто є одною з найвизначніших святинь не тільки християнства, але також і єврейської релігії. Вифлеєм належить до найдревніших міст людської історії, адже його було засновано ще в XVII-XVI століттях до Різдва Христового. Там батьківщина царя Давида та місце народження Спасителя. На івриті Вифлеєм звучить як «Бейт-Лехем». Назва символічна, бо Дитина, котра народилася там у хліві, стала для всіх нас Хлібом життя.

Місто Вифлеєм перебуває на території Палестинської автономії, яку з Ізраїлем розділяє справжній кордон. На висотах біля прикордонного пункту контролю можна побачити джипи з кулеметами Армії оборони Ізраїлю. Автобус туристичної фірми TRAVELLUX зупиняється біля Паломницького центру, який більше нагадує сувенірну крамницю. Гід повідомляє, що нам треба покинути комфортабельний автобус і пересісти до маленьких старих автобусиків, що мають «палестинські номери» і більше нагадують маршрутні таксі. Нам пояснили, що ізраїльтяни не можуть пройти через кордон без спеціального дозволу на територію Палестинської автономії. За перебування на батьківщині Христа іноземних громадян Ізраїль відповідальності не несе.

паломника. Більший хрест символізує Христа, а менші – чотирьох апостолів-євангелістів. Інші тлумачення: чотири рани від гвіздків на руках і ногах, а п'ята – на тілі Ісуса від списа сотника Лонгіна, або – сам Хрест.

Далі нас супроводжує палестинський гід. Він із гордістю повідомляє, що належить до православної Церкви. Вищу освіту він здобув безкоштовно в Росії. За вікнами минають арабські християнські та мусульманські квартали Вифлеєму, бачимо ми і досить високу «Стіну безпеки», яка розділяє будинки євреїв та арабів, Вифлеєм від Ізраїлю. Приблизна довжина муру – 850 км. У Вифлеємі дуже щільна забудова, при дорозі трапляються лише окремі оливкові дерева. Відчувалась напруженість, у якій живе місто.

Храм Різдва Христового входить

Перед зміною транспорту нас запрошують придбати сувеніри. Я купую маленький золотий Єрусалимський хрестик, інакше званий хрестом паломника. Рівносторонній прямий хрест, а по кутах – ще чотири менших. Єрусалимський хрест красується на державному прапорі Грузії. Є кілька різних тлумачень символіки хреста

до чотирьох головних християнських храмів на Святій Землі, поряд із храмами над Голгофою, Гробом Господнім і церквою Вознесіння на Елеонській горі. Заходимо в Храм через «Ворота смирення» – низький західний прохід. Будь-яка людина, бідна чи багата, мусить заходити в Храм, покійно схиливши голову.

Раніше, за часів Хрестоносців, тут був великий прохід, але після вторгнення до Вифлеєму турецьких завойовників його було звужено, щоб унеможливити проїзд у Храм возів і винесення великих ікон. Історія ніби промовляє до прочан зі стін. Нині повільно йде реконструкція Храму.

Наказ про спорудження Храму видав у 325 році від Різдва Христового імператор Костянтин Великий. У 330 році цариця Олена, його мати, розпочала зведення Храму у Вифлеємі, над печерою Різдва. Завершив будівництво у 527–567 роках імператор Юстиніан. Попри чисельні набіги завойовників за минулі століття, Храм Різдва Христового ні разу не був зруйнований. За переказами, під час навали персів у 614 році вони побачили на стіні фасаду Храму мозаїку з зображенням поклоніння волхвів Богоматері та Немовляті й визнали у волхвах своїх співвітчизників. Храм уцілів, хоча до цього ними були зруйновані всі християнські храми у Палестині. Іншим разом, у 1009 році, халіф Аль-Хакім повністю зруйнував Храм Гробу Господнього, але не чіпав місце народження Ісуса, бо вважав його одним із Пророків. Чергові загарбники якось вирішили пограбувати Храм. Вони з криками та сміхом в'їхали під зводи Храму верхи на конях. У цей час із кам'яної колони вилетів рій бджіл, котрий боляче покусав нечестивців і прогнав їх, а потім повернувся назад у колону. Глибокі отвори у вигляді хреста там можна розгледіти і сьогодні.

Храм являє собою традиційну візантійську базиліку. Чотири ряди колон з розписами на них, котрі проглядають до нас із глибини віків, прикрашають Храм. Подекуди збереглися давні розписи і на стінах. Посеред Храму де-не-де видніється первозданна мозаїчна підлога, що збереглася до наших днів. Разом із паломниками з усього світу повільно рухаюся до входу в печеру, котрий розташований під вівтарем.

Продовження на 7 стор. ►

ВИФЛЕЄМ. ТУТ НАРОДИВСЯ СПАСИТЕЛЬ

Підходжу до чудотворної Вифлеємської ікони Пресвятої Богородиці «Усміхненої». Це єдине таке зображення Божої Матері, бо традиційно на іконах Вона має серйозний вигляд. Її посмішка промовляє до нас виразніше за будь-які слова. Своєю посмішкою Богородиця вказує на той шлях, котрий приведе нас до життя вічного, якщо ми впустимо Її з найдорожчим Сином у наші серця. Люди моляться біля ікони, бездітні просять у Божої Матері подарувати дитинку, інші просять про благополуччя дітей, сімейне щастя. І ніхто не буває обйденим її увагою. Вифлеємська ікона вважається чудотворною, причому не тільки християнами, але й мусульманами.

Вифлеємська печера, де народився Спаситель світу, є підземним храмом базиліки. Тридцять сходинок привели нас до місця народження Ісуса Христа. Печера невелика, всього близько 12 метрів завдовжки, 4 метри завширшки та десь 3 метри у висоту. Підлога викладена мармуром, в ніші розташований престол, під яким ми побачили відому на весь світ срібну Зірку. Саме тут, у невеликій мармуровій ніші, міститься Вифлеємська зірка. По колу Зірки – напис латиною: «Nis de Virgine Maria Jesus Christus natus est» (Тут від Діви Марії народився Ісус Христос). Щоб прикластися до великої святині, потрібно стати на коліна перед Зіркою, що позначає місце народження Спасителя, і потягнутися трішки вперед. До святині можна доторкнутися, опустивши руку в круглий отвір у центрі Зірки. Від Вифлеємської зірки виходять 14 променів, згідно з родоводом Ісуса Христа. Навколо ніші висять 15 лампад, належать вони різним конфесіям: з них

6 – православним грекам, 5 – вірменам, 4 – католикам. Всього в печері горять 32 лампади. За кілька кроків від Зірки перебуває престол «Святих ясел», де у яслах лежить зроблене з воску зображення Дитини Христа. Тут же розміщений престол «Поклоніння волхвів».

Вийшовши з печери, поруч з базилікою бачимо головний католицький храм міста – церкву Святої Катерини, що належить Ордену францисканців.

У травні 2014 року прощу до Вифлеєму здійснив Франциск – Папа Римський. «Ось вам знак: ви знайдете дитя сповите, що лежатиме у яслах», – цими словами, записаними святим Лукою, якими Ангел промовив до вифлеємських пастирів у різдвяну ніч, Папа Франциск розпочав свою проповідь під час Служби Божої у Вифлеємі, подякувавши Богові за велику благодать. «Дитя Ісус, народжене у Вифлеємі, є Богом

даним знаком для тих, які очікували спасіння, і завжди залишається знаком Божої ніжності та Його присутності у світі, – сказав тоді Святійший Отець. — Усі ми прагнемо миру, багато людей щодня будують його малими жестами, чимало страждають та терпеливо зносять труднощі численних намагань його побудови. І всі, зокрема ті, хто поставлений на служіння своїм народам, маємо обов'язок стати засобами та будівничими миру, насамперед, через молитву. Будувати мир складно, але жити без миру – це мука. Всі чоловіки та жінки цієї землі й усього світу благають нас принести перед Боже обличчя їхнє палке прагнення миру».

Різдво у Вифлеємі відзначають тричі на рік: 25 грудня – за католицьким і протестантським каноном, 7 січня – грецькі, коптські та сирійські, а 19 січня – вірменські православні християни.

▼ Продовження. Початок на 6 стор.

Вифлеємський вогонь миру постійно горить у Вифлеємі на місці народження Ісуса Христа. Цей вогонь є спомином про прихід на землю Ісуса Христа, символом любові та миру, визволення від гріхів. Він рятує людей від розпачу і дає силу, сподівання та надію. Акція Вифлеємського вогню була започаткована у 1988 році Австрійською телерадіокомпанією як благодійний вчинок – донести світло з символічного місця народження Ісуса Христа тим, котрі святкують Різдво поза домом: у лікарнях, сиротинцях тощо. Того ж року ініціатива була підхоплена скаутами Відня, а основним ініціатором виступив скаутський провідник Бертль Грюнвальд. До Європи Вогонь з Вифлеєму наприкінці листопада привозять літаком у спеціальному контейнері австрійські скаути, а вже від Відня він мандрує з рук у руки, так звану «скаутською естафетою», цілою Європою. Від Австрії, через Словаччину та Польщу, у середині грудня Вогонь потрапляє і в Україну, де ним опікується найбільша скаутська організація України – Пласт.

Вифлеємський вогонь миру, як світло тепла, миру, злагоди і сподівання мандрує світом, долаючи кордони та єднаючи християн у переддень Різдва Христового. Ідея Вогню і його простий символізм – мир, радість і братерство – прихильно сприймалися українською громадою впродовж останніх років, стали для багатьох із нас гарним доповненням під час святкування Різдва.

Дмитро Мірецький,
Петях-Тіква, (Ізраїль) –
Есслінген на Неккарі
(Вюртемберг, Німеччина),
Міжнародна федерація
журналістів (IFJ), спеціально
для «Християнського голосу»

БЕРЛІН, НАВЕЧЕР'Я ЛАТИНСЬКОГО РІЗДВА ХРИСТОВОГО 1941 РОКУ

На годиннику дванадцята в пополудне. Пакую скоро свої «манатки» та, не встигну розпрачатися з рідними і знайомими, виружаю у дорогу.

Моя таксі скоро мчить в напрямі залізничного двірця «Цоо». Берлін покритий білою сніжною скатертю. Великі ялинки, розставлені по всіх майданах, прощають мене розсміяними світляними лампочками. Берлінці вовтузяться по крамницях та роблять останні різдвяносвяточні «Айнкауфен».

Залізничний двірць «Зоологічний город» залитий військовими і цивільними. Мій поїзд заїздить – важко сопучи – із Шарлоттенбургу. Останні пращання. Гудок льокомотиви. «Аллес

Переглядаючи архів «Християнського Голосу»

РІЗДВЯНІ СПОМИНИ

(Зі щоденника кол. воєнного звітодавця)

анштайген» і поїзд викочується з залізо і бетон закутої стаційної галі. Дворець Фрідріхстрассе, Шлезішербагнгоф і за мною остається лише силуетка столиці Великого Райху, якому ще тоді вся Європа корилась до ніг...

Бреслав, Катовиці, Краків, а там Перемишль, Сян і я на широких просторах моєї вужчої Батьківщини, що в той час належала до «Генераль-Губернії». Ще в Кракові ввічливі німецькі сестри з Червоного Хреста роздали всім пасажирам нашого поїзду – воякам і старшинам – по різдвяному пакунокві: з печивом, ласощами, папіросами та на кожний переділ – купе вагону по малій стилізованій ялинці. В Перемишлі додали ще по пів літри доброго здобичного руму «Больша» з Амстердаму (тоді Німеччина була ще багата та дбайливо піклувалася своїми вояками). Кожний на свій лад розпочинав святкування Різдва Христового. Тепло нагріті пульманівські вагони заливали гарні німецькі різдвяні колядки: «Гайліге Нахт, Штілле Нахт» і «О ду, Фрегіхе, о ду, Зееліге», що їх на перемену співали австрійці, баварці, саксонці, райнляндці, ольденбургці, шлезвіг-гольштайнці, прусаки і шлезаци.

Перед самим Львовом за станцією Зимна Вода поїзд зупиняється. Немає вільного шляху! Пе-

ред нами якраз викотилися важкі вантажні валки: танки та панцерні автомобілі, що поспішають на протибольшевицький фронт. Вони мають першенство. Так завжди буває. На дворі сніг грубою верствою покрив широкі простори обабіч вагону. Мороз щипає за ніс та вуха. Довелось простояти тут решту ночі та щойно біля полудня наш поїзд докотився до розбитого бомбами ще з часу польсько-німецької війни головного залізничного двірця Львова, що тоді мав троякі написи та орієнтаційні таблиці: у давній «ужендовій» польській мові, далі «общеказьонній» – російській та мові нового, німецького «визволителя». Тут і там зустрічалися лише українські написи, призначені головню для цивільного місцевого населення.

Скоро вибігаю відомими мені тунелями на майдан перед двірцем. Полагоджую військові формальності в «Багнгофкомандантурі» та алеєю Фоша, вулицями Городецькою, Льва Сапіги і Коперника доїжджу військовою автомашиною типу «Фольксваген» до Марійської Площі, а там вже вулиця Баторого і відомий мені ще з польських та большевицьких часів будинок львівської радіостанції. (...)

Продовження на 8 стор. ►

РІЗДВЯНІ СПОМИНИ

▼ Продовження. Початок на 7 стор.

На відвідинах знайомих, друзів, приятелів, львівських театрів, кінотеатрів, редакцій «Львівських Вістей», «Наших Днів», бібліотеки Наукового Т-ва ім. Т. Шевченка, в-ва «Краківські Вісті» на робленні екскурсій по дільницях міста – час пройшов як з батого тріснув. І прийшов український Свят Вечір – 6 січня 1942 р.

ЛЬВІВ, НАВЕЧЕР'Я УКРАЇНСЬКОГО РІЗДВА ХРИСТОВОГО 1942. Р.

Наскільки на це дозволяли місцеві воєнні обставини, у дні українських Різдвяних Свят був помітний у Львові святковий настрій. Пригадує собі як сьогодні: Година 6-та вечором. Проходжу біля костела-монастиря оо. Бернардинів. Із густо розставлених по місті радієвих гучномовців ллються урочисті слова і мелодії українських колядок...

«Бог предвічний народився» – доходить до мене знаний напів могутньої української колядки у знаному мені виконанні чоловічого хору «Сурма». А там тиша і з челюстів розбитих високих мурів монастиря Отців Бернардинів спровола неначе виступають над вифлеємською яскинею – ангели і сповіщають, що Христос-Бог народився...

«Рожество Твоє, Христе, Боже наш, возсія мірови світ розума...» Ллються з гучномовця глибокотонні та які бадьорі слова виголошені у цей Свят Вечір князем Української Католицької Церкви – Митрополитом Кир Андреем Шептицьким. Пристаю на хіднику і мимоволі біля мене громадиться гурт людей. Всі зацікавлені мою увагою слухають слова Того, що за весь останній час не опускав свого стада, а упевнено сидів на святоюрському митрополитичому Престолі. Трамваї затримуються. З них виходять пасажери разом з трамваєвою обслугою та, заслухані у слова українського Митрополита, скидають набожно накриття голови. Військові проходять підходять до мене

та питають, що сталося. Мовчки показую рукою на гучномовець і пальцем при устах даю знати, щоб мовчали. Відходять здивовані та пристають знову, випитуючи цивільних: «Вас іст айгентліх льос?». «Дер україніше Метрополіт шпріхт цум Гайліген» – чую голосну і певну відповідь в поправній німецькій мові якогось молодого українця. А з гучномовця лунають дальші пророчі слова: «Яко родився вам днесь Спас, іже єсть Христос Господь во граді Давидові... Радуйся, Українська Земле – Син Божий Народився!»

Картина варта кисти найславнішого маляра. Майдан перед мурами монастиря оо. Бернардинів з одного боку і латинським, колись гарнізовим польським костелем з протинного боку, заповнюється вмить принагідними прохожими: українцями, поляками, та німцями – військовими і цивільними, що мовчки прислухуються старечому, та якже ще тоді бадьорому і як дорогому усім українцям голосові Митрополита Української Католицької Церкви – Кир Андрея Шептицького.

Пухкий сніг неначе достроювався до святочної картини – сипав тисячами срібних зірочок з темного неба. Великі неонові лампи, завішені на високих щоглах до половини затемнені, надавали цій картині спеціальні світляні ефекти. А коли пролунали останні слова Найдорожчого Промовця і коли слова молитви до Всевишнього за благо українського народу замінила знову могутня українська колядка «Нова радість стала» – народ помало почав розходитися, розмовляючи між собою півголосом, неначе боячись приглушити грімкі слова Різдвяних гімнів, що їх так відважно співали автохтони цієї несвоєї землі...

***

До моїх ух доходить польські слова: «Але оні майон велькего Пастержа»; «Навет я, хоць як не

любім тих українцуф, розплакаламсен як ушлишалам їх пенкне колєнди...».

***

Оглядаюсь позад себе і бачу перед собою мого колишнього професора – поляка, відомого на львівському терені україножера та захисника польських державних інтересів у філії гімназії з «руским єнзикем викладовим» у Львові.

«Стоєн так і очом своїм не вежем. Чижби доправди то бил пан, панє К.?» – застукє мене настирливим питанням колишній пострах всіх учнів нижчих і вищих клас нашої гімназії.

«Я, пане професоре» – відповідаю.

«А то, жичем пану весолих і щєнслівих сьвйонт Божєго Народзєня. А вє, пан, панє К. – стоєн так тутай од почонтку казаня Вашєго Метрополіті і разом з Вашімі зьомкамі щєшем сєн вспанялімі вінікамі праці на одцінку одбудови вашєго Паньства.»

Не знаю чи маю вірити цим підслєсливим словам колишнього запєклого ворога української молоді... [...]

«Найбільшим подарком на Різдво Христове є дарувати навіть ворогові всі провини» – вчила мене колись моя мама і мої катехити. І я простив в мойому і може в імені всіх моїх товаришів, які не раз зазнали перєслєдуваня зі сторони цього, колись гордого, сьгодні зломаного польського педагога.

***

А з гучномовця лилися дальше колядки, а дальше воєнні фронтові звідомлення. В повітрі час-до часу зашаруділи закуті в сталь німецькі воєнні літаки, а там зближалась поліційна година і над старою столицею Галицької України западала тиха, спокійна різдвяна ніч.

Іван Костюк, «ХГ», ч. 4 (263)
від 24 січня 1954 р.

УПРАВА ТОВАРИСТВА РІДНА ШКОЛА ЩИРО ВІТАЄ З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ та НОВИМ 2018 РОКОМ!

Бажаємо всім провести свята Різдва Христового у неповторній атмосфері сповненої миром та злагодою. А у Новому 2018 Році міцного здоров'я та успіхів у здійсненні життєвих планів.
Христос Рождається – Славімо Його!

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

CHRISTLICHE STIMME
Ukrainische Kirchenzeitung
Schönbergstrasse 9
D-81679 München

Inhaber, Herausgeber und Verleger: Apostolische Exarchie
für katholische Ukrainer in Deutschland und Skandinavien

D-81629 Postfach 86 02 69 Druck: Kolo UA-82100
Drohobytsch Tel. +380 3244 29060

Погляди авторів не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція в потребі скорочує і мовно виправляє надіслані статті.
Газета виходить двічі на місяць.

Chefredakteur: Roman Kryk
Stellvertretender Redakteur: Bohdan Pidlisetskyk
Telefon: +49 (0) 89 997 28 38 11
Telefax: +49 (0) 89 997 28 38 4
christl.stimme@t-online.de;
ukrainische-kirche@t-online.de;
www.ukrainische-kirche.de

Річну передплату (Unkostenbeitrag)
46,- Euro переказати на conto: Apostolische Exarchie
LIGA-Bank München
Konto-Nr.: 40 21 03 257
BLZ 750 903 00
IBAN: DE 64 7509 0300 0402 1032 57
BIC: GENODEF1 M 0 5